

PREDSTAVLJAMO

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine

Jedan od temelja na kojima počiva moderna ekonomija jeste zaštita tržišne konkurencije, odnosno fer utakmica između učesnika na tržištu koja za cilj ima zaštitu interesa krajnjeg potrošača i povećanje ekonomskog blagostanja društva. Dakle, pravo konkurencije štiti konkurenciju ne samo zbog pozitivnih efekata koje ona ima na poslovanje preduzeća već i dobrobiti krajnjeg potrošača.

Princip jednakog tretmana za sve sprečava da neko iskoristi svoju tržišnu moć kako bi podigao cijene proizvoda ili nametnuo nepoštene uvjete poslovanja, čime bi ostvario ekstra profit. Konkurencija daje mogućnost preduzećima da se takmiče u pogledu cijena, kvalitete i inovacija u jednakim uvjetima.

Osim toga, konkurencija naročito koristi potrošačima i radnicima. Potrošači dobivaju niže cijene, bolji kvalitet i veći izbor proizvoda i usluga, a radnicima daje veće mogućnosti za nalaženje adekvatnog posla, bolje plaće i druge uvjete zapošljavanja. Konačno, konkurencija osigurava efikasno trošenje javnih sredstava, naročito u oblasti javnih nabavki, što povećava povjerenje javnosti u ovaj proces.

Zaštita tržišne konkurencije

Pravila, mjere i postupci zaštite tržišne konkurencije u Bosni i Hercegovini uređeni su Zakonom o konkurenciji, usvojenim 2005. godine, te dopunje-

nim 2007. i 2009. godine, prilikom čega je propis bio u najvećoj mjeri usklađen s evropskim propisima (tzv. *acquis communautaire*¹).

Istim članom Konkurencijsko vijeće je utvrđeno kao organ za provođenje zaštite tržišne konkurencije.

Od velikog je značaja povećati svijest poslovne zajednice o pravilima tržišne konkurencije u Bosni i Hercegovini kako bi se izbjeglo kršenje odredbi Zakona o konkurenciji, što u nekim slučajevima povlači i novčanu kaznu.

Stoga je potrebno pojasniti koja su to Zakonom propisana ponašanja koja sprečavaju, narušavaju ili ograničavaju konkurenciju:

► Zloupotrebe dominantnog položaja

Dominantni položaj je tržišna moć koja privrednom subjektu omogućava da u dužem periodu narušava efikasno odvijanje konkurencije i daje mu mogućnost da postupa nezavisno od njegovih konkurenata i kupaca. Jedan od osnovnih pokazatelja dominantnog položaja je veliki udio na relevantnom tržištu. Pojam dominantnog položaja pobliže je definiran podzakonskim aktom, tj. Odlukom o definiranju kategorija dominantnog položaja.

Konkurencijsko vijeće je donijelo veliki broj odluka kojima je utvrđena zloupotreba dominantnog položaja, a donesene odluke su dostupne javnosti na službenoj stranici Vijeća. Primjera radi, u proteklih šest godina provedeno je 39 postupaka na osnovu sumnje u

zloupotrebu dominantnog položaja. U slučajevima kada su utvrđene povrede Zakona izrečene su novčane kazne koje će detaljnije biti obrazložene u nastavku teksta.

► Sklapanja zabranjenih sporazuma

Ovi sporazumi se smatraju jednim od najtežih povreda prava konkurencije, naročito kada su u pitanju sporazumi o cijenama, ograničavanju i podjeli tržišta i slično. Oni ne moraju biti pisane prirode već su to najčešće usmeni dogovori, razmjena informacija sa ciljem da se olakša usklađeno ponašanje i slično. Detaljnije su definirani članom 4. Zakona.

Postoji više metoda otkrivanja i procesuiranja zabranjenih sporazuma, a jedna od najefikasnijih je tzv. *Leniency policy*, procedura koja omogućava da jedan od učesnika sporazuma dobrovoljno sarađuje sa Konkurencijskim vijećem Bosne i Hercegovine i ponudi sve raspoložive dokaze u zamjenu za djelimično ili potpuno oslobađanje od kazne², o čemu se detaljnije možete informirati na službenoj stranici Vijeća.

1 Pojam *acquis communautaire* se odnosi na pravo Zajednice koje se sastoji od zakona Zajednice te svih drugih akata usvojenih u okviru drugog i trećeg stuba EU, a naročito zajedničkih ciljeva navedenih u Ugovoru o funkcioniranju Evropske unije (TFEU).

2 Procedura ublažavanja kazni propisana je članom 54. Zakona o konkurenciji

Sporazum o saradnji VTKBiH i Konkurencijskog vijeća BiH

U prostorijama Vanjskotrgovinske komore BiH u Sarajevu je 12. 2. 2025. godine potpisan Sporazum o saradnji između Vanjskotrgovinske komore Bosne i Hercegovine i Konkurencijskog vijeća Bosne i Hercegovine. Sporazum su potpisali predsjednik Komore dr. sc. Vjekoslav Vuković i predsjednik Konkurencijskog vijeća BiH Ivo Jerkić.

Nakon potpisivanja Sporazuma je održan i sastanak o aktuelnoj problematici u ekonomiji i realizaciji zajedničkih aktivnosti s ciljem stvaranja povoljnijeg poslovnog ambijenta. Sastanku su prisustvovali i generalni sekretar Komore Siniša Sarić i njegov zamjenik Mirko Bošković te saradnici u Konkurencijskom vijeću BiH i VTKBiH.

Sporazumom je uspostavljen okvir za saradnju, pristup podacima te poboljšanje u postupanju i poduzimanju mjera iz nadležnosti potpisnica, zajedničko djelovanje u promociji i podršci razvoju konkurencije i unapređenja ekonomskih odnosa privrede Bosne i Hercegovine u zemlji i inostranstvu.

Također, aktom je definirana saradnja radi povećanja transparentnosti u aktivnostima ostvarivanja povoljnijeg ambijenta poslovanja na domaćem i stranom tržištu, promociji pravila, mjera i postupaka zaštite tržišne konkurencije u Bosni i Hercegovini te pristupu i razmjeni podataka.

► Provođenja koncentracija koje narušavaju tržište

Spajanja i pripajanja kompanija su u pravilu poželjna ako odgovaraju uvjetima dinamike tržišta, doprinose njegovom razvoju, smanjenju troškova, povećanju konkurentnosti i životnog standarda. Ipak, u slučajevima kada takve koncentracije dovode do poremećaja tržišnog nadmetanja ili do stvaranja ili jačanja dominantnog položaja, one mogu biti zabranjene ili, eventualno, uvjetno odobrene. Konkurencijsko vijeće procjenjuje koncentracije u skladu

sa zakonskim odredbama i Odlukom o načinu podnošenja prijave i kriterija za ocjenu koncentracija privrednih subjekata.

Praksa

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine je u svom dugogodišnjem radu jasno pokazalo spremnost da radi na usklađivanju domaće prakse sa evropskim standardima kako bi omogućilo uređeno i transparentno poslov-

no okruženja u Bosni i Hercegovini. Službenici koji rade na slučajevima zaštite konkurencije (case handlers) u poziciji su da rade u izazovnoj i dinamičnoj oblasti koja spaja pravne i ekonomske nauke, a većina ih ima gotovo dvadeset godina iskustva u provođenju postupaka.

Pored utvrđivanja postojanja zabranjenih konkurencijskih djelovanja i promocije tržišne konkurencije, Konkurencijsko vijeće daje mišljenja i preporuke o bilo kojem aspektu konkurencije te usaglašenosti nacрта prijedlo-

ga i propisa sa Zakonom o konkurenciji. Nadležnosti su detaljnije propisane članom 25. Zakona.

Da bismo bolje prikazali strukturu slučajeva koje vodi Konkurencijsko vijeće, uzet ćemo kao primjer period od posljednjih šest godina (2019-2024) tokom kojih je provedeno 214 postupaka za utvrđivanje zabranjenih konkurencijskih djelovanja, od čega 110 ocjena koncentracija, 39 zloupotreba dominantnog položaja, 51 zabranjeni sporazum i 14 izuzeća sporazuma od zabrane. Također, dato je 119 stručnih mišljenja o aspektima konkurencije, uključujući i propise.

Konkurencijsko vijeće kontinuirano provodi veliki broj predistražnih radnji, u kojima se vrlo često utvrdi postojanje osnovanosti sumnje o povredi Zakona o konkurenciji, nakon čega se pokreće postupak.

Sankcije

Svrha kazni nije samo da se sankcioniraju učinjeni prekršaji već i da se djeluje preventivno u smislu opomene kako bi privredni subjekti u svom budućem postupanju izbjegavali kršenja Zakona. Uvijek je bolje djelovati preventivno da bi se podigla svijest o zakonskim odredbama i mogućim posljedicama njihovog kršenja. Ipak, kako dispozicija bez sankcije ima tek deklarativnu vrijednost, u Zakonu o konkurenciji predviđene su kazne za njegove teške povrede. Članom 48. Zakona propisano je da će se privredni subjekt ili fizičko lice kazniti novčanom kaznom u iznosu do 10% vrijednosti ukupnog godišnjeg prihoda iz godine koja je prethodila povredi Zakona, ako:

- sklopi ili učestvuje u zabranjenom sporazumu,
- zloupotrijebi dominantni položaj,
- provede zabranjenu koncentraciju ili provede koncentraciju prije odobrenja,
- ne postupi po odlukama Vijeća iz člana 42. Zakona.

Pored navedenog, članom 49. su predviđene i druge kazne za različite prekršaje koje iznose do 1% ukupnog prihoda iz prethodne godine.

Pri određivanju kazni u obzir se uzima namjera, dužina trajanja povrede, kao i posljedice koje je ponašanje imalo na tržišnu konkurenciju.

Vijeće je tokom šest posljednjih godina vodilo veći broj postupaka u kojima su utvrđene povrede zakonskih odredbi zbog kojih su izrečene kazne u iznosu od 2.838.619,57 KM.

Nedavni slučajevi

S obzirom na dinamiku tržišta i aktuelne trendove u ekonomiji, tijela za zaštitu konkurencije suočena su sa novim izazovima i u obavezi su da stalno prilagođavaju i usavršavaju svoju praksu i zakonodavstvo. Digitalne platforme i zelena tranzicija su samo neki od faktora koje će trebati uzeti u obzir u budućem radu, dok je jedan od značajnih trendova koji posljednjih godina izlazi u prvi plan Bid rigging, odnosno zabranjeni sporazumi između dobavljača u javnim nabavkama. Treba napomenuti da je u slučajevima utvrđivanja dogovora, tj. zabranjenih sporazuma između kompanija, kao najtežeg oblika povrede Zakona o konkurenciji, riječ o izuzetno složenim i dugotrajnim postupcima.

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine je u 2024. godini prvi put u svojoj praksi provelo postupke po službenoj dužnosti kojima je utvrđeno postojanje zabranjenih sporazuma u postupcima javnih nabavki te je učesnicima u zabranjenom sporazumima izrečena novčana kazna u ukupnom iznosu od 494.728,98 KM.

Međuinstitucionalna i međunarodna saradnja

S obzirom na to da je kontinuirana saradnja ključna za efikasan odgovor na izazove tržišta, Konkurencijsko vijeće

je potpisalo sporazume i sa više domaćih institucija u cilju prikupljanja kvalitetnih podataka i sprečavanja svakog djelovanja koje ograničava i narušava tržišnu konkurenciju na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine.

Vijeće održava i redovnu saradnju sa Regionalnim centrom za konkurenciju u Budimpešti, OECD-om, ICN-om, kao i drugim evropskim i svjetskim organizacijama za zaštitu tržišne konkurencije.

U sklopu procesa pridruživanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji, Vijeće daje doprinose kroz učešće na pododborima i radnim grupama za pojedina pregovaračka poglavlja, a naročito u Radnoj grupi za konkurenciju.

Ove 2025. godine ćemo obilježiti dvadeset godina od donošenja aktuelnog Zakona o konkurenciji. Tim povodom je planirano organiziranje događaja pod nazivom „Dan konkurencije“ na kojem će učestvovati stručnjaci iz oblasti konkurencijskog prava iz regiona i zemalja EU te predstavnici poslovne i akademske zajednice, institucija i medija. Ovaj događaj je od velikog značaja za promociju tržišne konkurencije u našoj zemlji i bit će realiziran u saradnji sa partnerskim institucijama sa kojima postoje sporazumi o saradnji, a prvenstveno Vanjskotrgovinskom komorom Bosne i Hercegovine.

*Adnan Popara,
Viši stručni saradnik za
promociju tržišne konkurencije*

*Konkurencijsko vijeće
Bosne i Hercegovine*

Bosna i Hercegovina
Konkurencijsko vijeće

Босна и Херцеговина
Конкуренцијски савјет

